

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ”
(для спеціалістів, магістрів)**

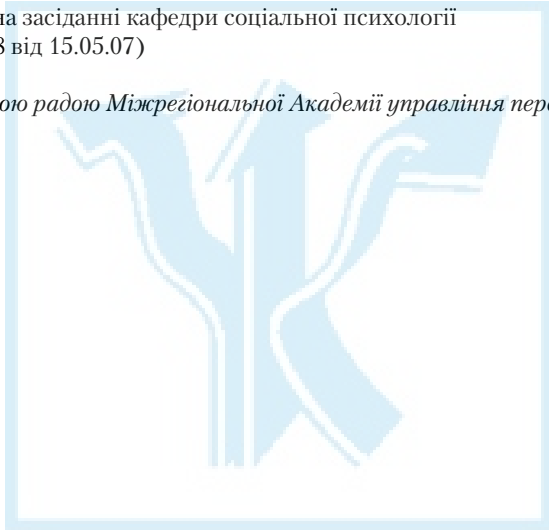
МАУП

Київ 2008

Підготовлено доцентом кафедри соціальної психології *А. М. Грись*

Затверджено на засіданні кафедри соціальної психології
(протокол № 8 від 15.05.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Грись А. М. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Актуальні проблеми соціальної психології” (для спеціалістів, магістрів). — К.: МАУП, 2008. — 32 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, характеристику основних видів навчальної, тематичний план дисципліни “Актуальні проблеми соціальної психології”, зміст самостійної роботи, тематику наукових досліджень, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота розроблена на основі модульної системи навчання та нової концепції сучасної вищої освіти з урахуванням нових підходів щодо підготовки фахівців.

Згідно з даною концепцією акценти у процесі вивчення курсу “Актуальні проблеми соціальної психології” перенесено на самостійне осмислення, опрацювання наукової інформації, вироблення уміння самостійно аналізувати проблеми сучасної соціальної психології, механізми виникнення та функціонування психічних явищ, процесів та станів.

Самостійна робота студентів займає все більш вагоме місце у навчальному процесі. Ця робота дозволяє більш ефективно активізувати пізнавальні, професійні мотиви студентів, розвивати творче мислення.

Самостійна робота планується, організується індивідуально кожним студентом, але він завжди може розраховувати на консультацію викладача. Вона включає опрацювання матеріалу лекцій, підготовку до практичних занять, вивчення додаткових тем і питань на основі рекомендованої літератури, підготовку до написання модульних контрольних робіт, підбір матеріалу для написання наукового дослідження, підготовку до участі в конференції тощо.

Під час наукового дослідження або роботи над доповіддю студент може виявити більшу ініціативу і самостійність у підборі літератури, складанні плану роботи. Це необхідно не тільки для розвитку вміння самостійно опрацьовувати літературу, систематизувати прочитаний матеріал, а й для закріплення теоретичних знань, набутих під час вивчення дисципліни “Актуальні проблеми соціальної психології”, та розвитку професійної культури студентів.

Основна мета викладання дисципліни полягає в ознайомленні тих, хто навчається, з актуальними проблемами сучасної соціальної психології, основними тенденціями та теоріями, напрямками сучасних експериментальних досліджень.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

- сприяти оволодінню знань з актуальних проблем соціальної психології;
- активізувати пізнавальну діяльність студентів;
- орієнтувати на подальше застосування набутих знань у майбутній професійній діяльності.

Вивчивши курс, студенти мають знати:

- історію й логіку наукового пізнання, сучасний етап розвитку науки, її завдання та проблеми;
- проблеми особистості у соціальній психології та особливості її соціалізації;
- актуальні проблеми психології спілкування, міжособистісних відносин та міжособистісного впливу;
- проблеми малих та великих соціальних груп.

Вивчивши курс, студенти повинні вміти:

- аналізувати вплив різних соціальних чинників на психічну діяльність та поведінку людини;
- складати соціально-психологічні характеристики особистості на основі діагностики її соціально-психологічних особливостей;
- здійснювати психодіагностику групових і міжгрупових явищ;
- аналізувати причини конфліктів та обирати стилі поведінки в конфліктних ситуаціях, пропонувати психологічні прийоми їх вирішення.

Одним з важливих етапів навчання є **контроль і оцінка знань студентів**. Дисципліна “Актуальні проблеми соціальної психології” складається з чотирьох навчальних модулів.

На заняттях будуть використані такі види та форми контролю аудиторної та позааудиторної самостійної роботи:

- тематичний — опитування, письмові контрольні роботи за темами, захист рефератів;
- рубіжний (модульний) — письмові модульні контрольні роботи;
- підсумковий (залік);
- екзамен.

Значення контролю полягає не тільки в тому, щоб встановити, які знання здобув студент, але й у тому, як він володіє методом пізнання, як він мислить, як може використовувати знання при вирішенні психологічних завдань на професійному та міжособистісному рівні. При цьому враховуються знання навчального матеріалу, який подається у підручниках, навчальних посібниках і в додатковій літературі.

Модульний контроль знань студентів проводиться після завершення лекційних та практичних занять, що належать до певного модуля.

Студент може отримати за кожний модуль рейтингову оцінку “відмінно”, якщо він набирає 90 – 100 балів; “добре” – 75 – 89 балів; “задовільно” – 60 – 74 бали; “незадовільно” – 0 – 59 балів.

Якщо студент пропустив 75 % навчальних годин з курсу, то він не допускається до складання модуля.

До заліку можуть бути не допущені ті студенти, які мають незадовільні оцінки за результатами трьох модульних контрольних робіт. Не зарахованим результат може бути тоді, коли знання та уміння студента не відповідають основним вимогам, навчальний матеріал у межах програми не засвоєний.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин – 108, з них:			
		Лекції (Л) 48	Семінар. зан. (СЗ) 24	Сам. роб. студ. (СРС) 36	Форма контролю
1	2	3	4	5	6
	Змістовий модуль I. Сучасні проблеми соціальної психології	2	2	2	
1	Соціальна психологія як наука: традиції та перспективи				
2	Культурно-історичний контекст у соціальній психології	2		2	СР
3	Методи соціально-психологічних досліджень: зміна парадигм	2	2	2	ТК

1	2	3	4	5	6
4	Змістовий модуль II. Дослідження особистості: традиції і перспективи Проблеми особистості в соціальній психології	4	2	2	
5	Соціальні установки, стереотипи: минуле, сьогодення і майбутнє	2	2	2	СР ТК
6	Соціалізація в умовах суспільних змін	2	4	2	
7	Сучасні моделі соціалізації особистості	6	2	2	
8	Змістовий модуль III. Спілкування: традиційні дослідження і нова проблематика Психологія спілкування і психологія міжособистісного впливу	4		4	
9	Змістовий модуль IV. Психологія малої групи: група – колектив – команда Психологія малих груп і міжгрупової взаємодії	6	2	4	ЕО ТК
10	Моделі групового розвитку	4	2	2	
11	Особистість і організація	2	2	2	
12	Проблеми міжгрупової взаємодії	2		2	
13	Змістовий модуль V. Психологія великих соціальних груп і масових явищ Психологія великих соціальних груп: нові підходи	4	2	2	ККР
14	Масові явища у великих дифузних групах	2	2	2	
Разом годин: 108		48	24	36	

Примітка: СР – самостійна робота студентів, ТК – тестовий контроль знань, ЕО – експрес опитування, ККР – комплексна контрольна робота.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ”

Змістовий модуль I. Вступ до соціальної психології

Тема 1. Соціальна психологія як наука: традиції та перспективи

Плани семінарських занять

1. Сучасні погляди вчених на предмет соціальної психології та об'єкти її дослідження.
2. Розкрити зміст системної соціальної психології (В. Т. Циба).
3. Проаналізувати історію розвитку вітчизняної соціальної психології.
4. Охарактеризувати методи дослідження у соціальній психології.

Конспектування: *Орбан-Лембрик Л.* Перспективні напрями розвитку соціальної психології в контексті реальних потреб суспільства // Соціальна психологія. – 2003. – № 1. – С. 6–26.

Література [3; 4; 19; 29; 33; 63; 65]

Тема 2. Методологічні засади та специфічні методи дослідження

1. Характеристика загальнопсихологічних методів соціальної психології.
2. Соціально-психологічний експеримент.
3. Метод шкал.
4. Специфічні методи соціальної психології: соціометрія, контент-аналіз.

Література [2–4; 27; 29; 33; 39; 49; 59; 65]

I. Аудиторна самостійна робота

1. Які уявлення склалися в сучасній соціальній психології про її предмет?
2. Що таке зовнішній і внутрішній контури інтеграції соціальної психології?
3. Яка основна причина формування соціальної психології як самостійної наукової дисципліни?

4. Назвіть основні теоретико-методологічні орієнтації у зарубіжній соціальній психології.
5. Охарактеризуйте теорію поля і групової динаміки як теоретико-методологічну орієнтацію у зарубіжній соціальній психології.
6. Перерахуйте проблеми, що найбільш активно розробляються в сучасних соціально-психологічних дослідженнях.
7. Коротко охарактеризуйте провідні методи сучасних емпіричних досліджень в соціальній психології.
8. Коротко охарактеризуйте управлінсько-виховні методи соціальної психології.
9. Охарактеризуйте оціночну біполяризацію як метод соціально-психологічної діагностики.
10. Охарактеризуйте “безсловесну комунікацію” як метод соціальної психології.

II. Дискусія на тему “Соціальна психологія як наука”

Питання до дискусії

- Охарактеризувати інтеграцію соціальної психології в системі наук.
- Розкрити історію розвитку вітчизняної і зарубіжної соціальної психології.
- Розкрити методологію і процедури соціально-психологічних досліджень.
- Проаналізувати спеціалізовані соціально-психологічні методи.
- Розкрити управлінсько-виховні методи.

III. Підбиття підсумків і визначення завдань до наступного заняття.

Змістовий модуль II. Дослідження особистості: традиції і перспективи

Плани семінарських занять

1. Основні підходи до вивчення особистості як соціально-психологічного утворення.
2. Соціалізація, її зміст, стадії та ефекти.
3. Соціальні установки: поняття, структура, властивості і функції.
4. “Я-концепція” як соціально-психологічний феномен.

Конспектування: Юрченко В. Формування образу Я особистості: етнопсихологічний аспект // Освіта і управління. — 1999. — Т. 3, № 1. — С. 93–101.

Література [3–5; 7; 19; 29; 32; 33; 49; 58; 60]

I. Аудиторна самотійна робота

1. Розкрийте проблему особистості в сучасній соціальній психології.
2. Розкрийте особливості процесу соціалізації особистості.
3. Опишіть структуру соціальної установки.
4. Охарактеризуйте властивості соціальних установок.
5. Розкрийте функції соціальних установок.
6. За рахунок чого може забезпечуватися стійкість установок?
7. Охарактеризуйте стереотипи і забобони.
8. Розкрийте сучасні дослідження “Я-концепції” особистості.
9. Розкрийте “Я-концепцію” як структуру установок.
10. Розкрийте автостереотип і гетеростереотип.

II. Дискусія на тему “Соціальна психологія особистості”

Питання до дискусії

- Яке значення для наук про людину має типологія особистостей?
- Дайте визначення поняттю “соціально-історичний тип особистості”.
- Чи згодні Ви з тим, що “соціальна зрілість особистості” і “соціально-історичний тип особистості” збігаються? Обґрунтуйте свою відповідь.
- В якому смислі застосовується поняття “ресоціалізація? Спрямованість особистості та її значення. Поняття “Я-концепції” та її вплив на життєдіяльність людини.

III. Підбиття підсумків і визначення завдань до наступного заняття.

Змістовий модуль III. Спілкування: традиційні дослідження і нова проблематика

Плани семінарських занять

1. Спілкування: традиційні дослідження і нова проблематика.

2. Психологічна характеристика діяльності. Психологічні чинники досягнення успіху в професійній діяльності.
3. Визначити основні завдання міжособистісної взаємодії і розкрити суб'єкт та об'єкт міжособистісного пізнання.
4. Проаналізувати сутність психологічного міжособистісного впливу та його види.

Конспектування: Щёкин Г. В. Визуальная психодиагностика: Познание людей по их внешности и поведению. — К.: МАУП, 1995. — 672 с.

Література [2; 7; 13; 19; 32; 33; 42; 62]

I. Аудиторна самостійна робота

1. Розкрийте основні завдання міжособистісної взаємодії.
2. Охарактеризуйте суб'єкт і об'єкт міжособистісного пізнання.
3. Яким чином впливають механізми пізнання і механізми, що викривляють адекватність образу людини, яка сприймається?
5. Як впливають основні характеристики процесу психологічного впливу на його ефективність?
6. Охарактеризуйте механізми регулювання міжперсональних стосунків.
7. Розкрийте умови розвитку міжперсональних стосунків.
8. Охарактеризуйте зміст методологічного принципу спілкування в соціальній психології.
9. Охарактеризуйте основні класифікаційні схеми функції спілкування та розкрийте їх зміст.
10. Як впливають основні характеристики процесу психологічного впливу на його ефективність?

II. Дискусія на тему “Психологія міжособистісної взаємодії”

Питання до дискусії

- Співвідношення понять “інтеракція”, “взаємодія”, “соціальна взаємодія”, “дія”, “діяльність”, “активність”, “комунікація”.
- Охарактеризувати процес пізнання людини: ефект ореолу, ефект новизни, каузальної атрибуції.

- Проаналізувати динаміку міжособистісних відносин та механізм їхнього регулювання й умови розвитку.
- Розкрити стратегію, тактику, засоби, методи, форми та критерії ефективності впливу.

III. Підбиття підсумків і визначення завдань до наступного заняття.

Змістовий модуль IV. Психологія малої групи: група — колектив — команда

Плани семінарських занять

1. Охарактеризувати основні підходи до визначення малої групи, назвати її основні якісні ознаки. Види малих груп.
2. Проаналізувати основні механізми утворення малих груп.
3. Охарактеризувати основні теорії і класифікації лідерства.
4. Конфлікт у житті групи.

Конспектування: *Донцов А. І.* Про поняття “група” у соціальній психології / Вестн. Москов. ун-та. — Сер. 14.: Психологія. — 1997. — № 4. — С. 17–25.

Література [3–5; 7; 15; 19; 29; 33; 49; 60; 65]

I. Аудиторна самостійна робота

1. Охарактеризуйте підходи до визначення малої групи та розкрийте її основні якісні ознаки.
2. Охарактеризуйте основні механізми утворення малих груп.
3. Розкрийте комунікативну та рольову структуру малої групи.
4. Охарактеризуйте основні теорії і класифікації лідерства.
5. Розкрийте зовнішній і внутрішній конформізм.
6. Охарактеризуйте основні етапи, які проходить група у своєму розвитку.
7. Опишіть експериментальні дослідження міжгрупової взаємодії.
8. Охарактеризуйте модель розвитку малої групи Б. Такмена.
9. Розкрийте соціальну категоризацію, соціальну ідентифікацію і соціальне порівняння.
10. Дайте визначення організаційного конфлікту та його класифікацію. Охарактеризуйте способи розв'язання конфліктів на міжособистісному рівні.

II. Дискусія на тему “Психологія малих груп та міжгрупової взаємодії”

Питання до дискусії

- Навести приклади прояву феноменів групового тиску і конформізму.
- Розкрити основні феномени міжгрупової взаємодії.
- Охарактеризувати способи розв'язання конфліктів на міжособистісному рівні.
- Розкрити зміст процедури діагностики групових конфліктів і модель управління ними.

III. Підбиття підсумків і визначення завдань до наступного заняття.

Змістовий модуль V. Психологія великих соціальних груп і масових явищ

Плани семінарських занять

1. Поняття великих соціальних груп у зарубіжній та вітчизняній соціальній психології.
2. Масові явища у великих дифузних групах.
3. Психологія натовпу.

Конспектування: *Рошчин С. К.* Психологія толпы: анализ прошлых исследований и проблемы сегодняшнего дня // Психол. журн. — 1990. — Т. 11. — № 5. — С. 3–16.

Література [3; 10; 18; 30; 31; 33; 38; 40; 49; 54]

I. Аудиторна самостійна робота

1. Охарактеризуйте види великих соціальних груп.
2. Дайте характеристику рівням розвитку великих груп.
3. Основні сфери психічних явищ, які характеризують великі групи.
4. Які ознаки характеризують натовп як соціальну групу? Опишіть основні види натовпу.
6. Чим найбільш принципово розрізняється поведінка людини у натовпі і поза ним?
7. Які соціальні умови є сприятливими для виникнення чуток у великих групах?

8. Якими способами здійснюється профілактика чуток у великих соціальних групах?
9. Що характеризує паніку як соціально-психологічне явище?
10. Які соціальні умови сприяють виникненню паніки у великих соціальних групах?

II. Дискусія на тему “Психологія великих соціальних груп і масових явищ”

Питання до дискусії

- Визначте форми прояву психології великих соціальних груп.
- Опишіть формально-структурні характеристики натовпу і вкажіть, з якою метою необхідно виявляти внутрішню структуру натовпу.
- Проаналізуйте принципову різницю поведінки людини у натовпі і поза ним.
- Опишіть способи здійснення профілактики чуток у великих групах.
- Проаналізуйте паніку як соціально-психологічне явище і розкрийте соціальні умови, що сприяють її виникненню у великих соціальних групах.
- Визначте групи (типи), на які розподіляються люди за їх поведінкою в умовах паніки, і вкажіть, що впливає на виникнення панічних станів у людей.

III. Підбиття підсумків і визначення завдань до наступного заняття.

Практичні заняття

Тема 1. Особистість як предмет соціально-психологічного дослідження

I. Теоретичні питання

1. Особистість як суб'єкт індивідуальної історії, життєвих виборів, цілеутворення.
2. Спрямованість особистості, “Я-концепція”, її складові, формування та вплив на життєдіяльність.
3. Самооцінка, самоаналіз, саморозвиток особистості.

II. Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте наукові підходи в дослідженні проблематики Я.
2. Розкрийте сутність понять робочої, складної і стійкої “Я-концепції”.
3. Опишіть, якого рівня суб’єктності досягнуло Ваше Я і чому?

III. Діагностика соціально-психологічних особливостей особистості

Дослід 3.1. Експрес-діагностика соціальних цінностей особистості.

Дослід 3.2. Діагностика соціальної емпатії.

Дослід 3.3. Діагностика особистісної установки “альтруїзм-егоїзм”.

Дослід 3.4. Експрес-діагностика рівня соціальної ізольованості особистості (Д. Рассел і М. Фергюссон).

Дослід 3.5. Експрес-діагностика рівня соціальної фрустрації (Л. І. Вассерман).

Дослід 3.6. Діагностика психодинамічних властивостей особистості (Б. Н. Смирнов).

Дослід 3.7. Інтегральна самооцінка особистості “Хто я є у цьому світі”.

Дослід 3.8. Експрес-діагностика рівня самооцінки.

Дослід 3.9. Визначення соціальної креативності особистості.

Дослід 3.10. Самооцінка творчого потенціалу особистості.

Дослід 3.11. Визначення рольових позицій у міжособистісних відносинах (за Е. Берном).

Література [9; 20; 33; 53; 56; 59; 61]

Тема 2. Міжособистісні відносини і спілкування

I. Теоретичні питання

1. Спілкування як комунікація, взаємодія та сприйняття людьми один одного.
2. Психологічні правила та прийоми ефективного спілкування.
3. Методика КОС для визначення індивідуальних комунікативних та організаторських схильностей особистості.

II. Завдання для самостійної роботи

1. Дайте визначення таким поняттям “міжособистісне спілкування”, “комунікація”, “інтерація”, “соціальна перцепція”, “комунікатор”, “рецепієнт”, “діяльність”, “маніпуляція”, “актуалізація”,

“аутентичне саморозкриття”.

2. Використовуючи методику К. Томаса, визначте свій стиль реагування на конфліктну ситуацію.
3. Опрацюйте рекомендовану літературу і назвіть невербальні методи оцінки людей при спілкуванні.
4. З яких систем складається процес спілкування?
5. Чому необхідно знати індивідуально-психологічні властивості партнера по спілкуванню?
6. Які фактори впливають на формування симпатій та антипатій в процесі спілкування?
7. Який тип поведінки властивий для маніпулятора і чим він відрізняється від актуалізатора?
8. Від яких факторів залежить ефективність спілкування?
9. Що таке дистанція і які її види можуть існувати у спілкуванні?
10. Які елементи комунікації (невербальні) варто аналізувати для того, щоб вірно оцінити стан співрозмовника, його ставлення до вас у ситуації спілкування?
11. Які ви знаєте приклади типових помилок у спілкуванні?
12. Які психологічні фактори сприятимуть досягненню успіху ділової людини?

III. Психодіагностика комунікативної компетентності

Дослід 3.1. Визначення деструктивних установок у міжособистісних стосунках (В. В. Бойко).

Дослід 3.2. Діагностика комунікативно-характерологічних особливостей особистості (Л. І. Уманський та інші).

Дослід 3.3. Визначення інтегральних форм комунікативної агресивності (В. В. Бойко).

Дослід 3.4. Експрес-діагностика довіри (за шкалою Розенберга).

Дослід 3.5. Визначення рівня конфліктної стійкості.

Дослід 3.6. Вивчення здібностей до самоуправління у спілкуванні.

Література [2; 7; 13; 19; 32; 33; 42; 56; 62]

Тема 3. Сучасні проблеми дослідження груп та особливості управління ними

I. Теоретичні питання

1. Проблема керівництва та лідерства у групі.
2. Конформізм. Вплив меншості на групу.

3. Психологічний клімат колективу та його формування.
4. Способи вирішення конфліктних ситуацій.

II. Завдання для самостійної роботи

1. Які сучасні підходи до вивчення груп Ви знаєте?
2. Які, на вашу думку, найбільш оптимальні моделі групового розвитку.
3. Від чого залежить соціальний статус особистості у групі?
4. Які фактори впливають на референтність груп?
5. Які приклади прояву конформізму ви можете назвати?
6. Які найбільш суттєві проблеми у дослідженнях роліової структури групи?
7. Яке визначення ви можете дати поняттю “конфлікт”?
8. Які основні прийоми виходу з конфліктної ситуації ви знаєте?
9. Охарактеризуйте позитивні сторони конфлікту.
10. Від чого залежить конструктивна роль конфлікту в робочій групі та як запобігати переходу конфлікту в деструктивний?

III. Психодіагностика групових і міжгрупових явищ

Дослід 3.1. Самооцінка емоційно-мотиваційних орієнтацій у міжгруповій взаємодії (модифікований варіант Н. П. Фетискіна).

Дослід 3.2. Визначення індексу групової згуртованості Сншора.

Дослід 3.3. Методика оцінки психологічної атмосфери у колективі (за А. Ф. Фідлером).

Дослід 3.4. Оцінка мікроклімату студентської групи (В. М. За-в'ялова).

Дослід 3.5. Діагностика ділового, творчого і морального клімату у колективі.

Дослід 3.6. Експрес-діагностика поведінкового стилю у конфліктній ситуації.

Дослід 3.7. Експрес-діагностика стійкості до конфліктів.

Дослід 3.8. Самооцінка раціональної поведінки у конфлікті.

Дослід 3.9. Самооцінка конструктивної поведінки у конфлікті.

Дослід 3.10. Діагностика психолого-педагогічної характеристики малої навчальної групи.

Дослід 3.11. Методика “Клімат” (модифікований варіант методики Б. Д. Паригіна).

Дослід 3.12. Психологічна оцінка організаційних здібностей особистості у межах малої групи (Л. І. Уманський та інші).

Література [3; 10; 18; 22; 30; 31; 33; 35; 38; 40; 45; 49; 54; 56]

Позааудиторна самостійна робота

1. Закінчіть фразу:

А. Згуртованість групи проявляється через такі фактори, як:

_____.

Б. Соціальний статус особистості в групі це – _____.

2. Як називається:

2.1. *Стиль поведінки у конфлікті, коли ви:*

- а) дієте разом з іншою людиною, яка бере участь у конфлікті, але при цьому не відстоюєте власні інтереси;
- б) берете активну участь у розв'язанні конфлікту, відстоюючи свої інтереси, але намагаєтеся при цьому співпрацювати з іншою стороною конфлікту;
- в) трохи поступаєтеся своїми інтересами, щоб задовольнити їх частково, і інша сторона робить те ж саме;
- г) прагнете, у першу чергу, задовольнити власні інтереси, примушуючи іншу сторону прийняти ваш варіант вирішення проблеми;
- д) не відстоюєте свої права, не співпрацюєте ні з ким для вирішення проблем або просто ухиляєтеся від розв'язання конфлікту.

2.2 *Стиль керівництва, що характеризується:*

- а) прийняттям загальних рішень з врахуванням думок всіх членів групи;
- б) концентрацією влади у руках керівника та суворою субординацією;
- в) м'якістю і розпливчастістю у прийнятті рішень.

В. Відомо, що у молодшому шкільному віці спілкування часто визначають зовнішні чинники (місце проживання дітей, сусідство за партою тощо). Спілкування у підлітковому віці відбувається у межах групи, на ґрунті певних інтересів, воно стає значно інтенсивнішим, але вибірковим. У юнацькому віці коло суб'єктів спілкування звужується, спілкування стає більш довірливим, інтимним. *Чим зумовлена зміна змісту спілкування з віком і що лежить в основі цієї закономірності?*

Г. Користуючись типологією Е. Шострома, визначіть характер спілкування, типовий для маніпулятора та актуалізатора:

- а) обман (фальшивість), відношення до інших як до "речей";
- б) чесність (прозорість, щирість), довіра, творча співпраця;

- в) апатія, нудьга, цинізм, безвір'я, контроль, нездатність на поступки;
- г) свобода (спонтанність, відкритість), життєнаповнення, зацікавленість.

Д. У відомих експериментах американського психолога С. Аша було виявлено цікаве явище. Коли він домовлявся з експериментальною групою називати однаковими лінії, що насправді були різними по довжині, то один з учасників експерименту, який не знав про цю домовленість, теж називав однаковими ці лінії, не бажаючи заперечувати висновок більшості.

Як називається некритичне прийняття чужої точки зору і як воно впливає на ефективність діяльності людини?

Е. Мовознавці свідчать, що у бесіді реалізується система своєрідних словесних “погладжувань”:

- Сергію, привіт, як справи?
- Все окей! А в тебе, Петре? Я чув, що ти переміг у змаганні з плавання?
- Так, це було не легко, але цікаво! Приходь до мене в суботу на день народження і я про це розкажу детальніше, бо зараз запізнююся на тренування. Ну, бувай, Петре!
- Бувай, Сергію, дякую за запрошення! — ось і обмінялись “погладжуваннями”.

Змініть цей діалог так, щоб “погладжування” порушилися, стали невідповідними. Поясніть, яким чином це вплине на подальше спілкування знайомих.

Є. Після трьох років декретної відпустки Світлана вирішила влаштуватися на роботу кореспондентом. Вона успішно пройшла співбесіду у головного редактора відомої столичної газети і з натхненням почала працювати. Познайомилась з колективом, випустила першу статтю про сучасний бізнес, яка була схвально сприйнята читачами. Але другий випуск став для неї останнім... На редакційній раді від статті не залишилося “камєня на камені”, бо вона, на думку головного редактора, “претендувала на рівень районної газети”. З'явилися чутки, колеги перестали вітатися із Світланою, шеф робив вигляд, що не помічає її...

Що, на вашу думку, привело до конфліктної ситуації? Чи можна вирішити цей конфлікт за допомогою психологічних прийомів?

Ж. При доборі кандидатів у члени екіпажу для тривалого космічного польоту обов'язково враховують рівень сумісності майбутніх

космонавтів. *Що таке психологічна сумісність між людьми, на чому вона ґрунтується та як впливає на спільну діяльність?*

З. Д. Огілві у книзі “Одкровення рекламного агента” описує ситуацію, що виникла у спілкуванні друзів, які керували фірмою. “Моє партнерство з Енді не було щасливим. Ми намагалися приховати наші розбіжності від персоналу, але “діти” завжди знають, коли їхні “батьки” лаються. Після чотирьох років розладу, який постійно поглиблювався, агенція розкололася на дві фракції”.

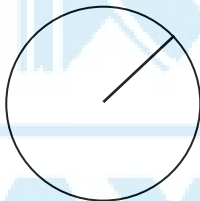
Про яке психологічне явище тут йдеться? Розкрийте його роль у малій групі.

И. Які проблеми можуть виникнути у діяльності керівника, який недостатньо компетентний у галузі психології, або ігнорує психологічні аспекти управління колективом?

2. Вправа “Груповий пиріг”.

Мета: оволодіти вмінням аналізувати структуру групи.

Уявіть собі, що намальоване нижче коло — це кругова діаграма, що представляє членів Вашої студентської групи. Поділіть її, як пиріг, на порції (відповідно кожній людині). Розмір “порції” має відображати розмір внеску кожного у діяльність групи. Обов'язково відріжте кусень для себе та викладача, позначивши прізвище і ініціали того, для кого він призначений.

- Якими критеріями ви користувалися для визначення розміру внеску кожної людини у діяльність групи (наприклад, скільки вона розмовляє, якість її висловлювань, кількість цікавих запитань, вплив на інших).
- Визначте трьох осіб, які отримали найбільші “порції”. Чи діяли вони як лідери групи? Зазначте ті аспекти їх лідерської поведінки, що не були вказані у попередньому пункті.
- Як ви оцінили себе порівняно з іншими членами групи? Яку роль ви граєте у групі?

3. Опишіть “**психологічний портрет**” лідера, враховуючи властивості його темпераменту, характеру та здібностей.

4. Наведіть приклади конфліктних ситуацій та запропонуйте схему їх розв’язання.

Вказівки до виконання творчої наукової роботи

Наукове дослідження — це творча робота, в якій розкривається певна тема курсу. Основою проведення наукового дослідження є ретельне вивчення літературних джерел з обраної теми: монографій, підручників, наукових статей тощо.

Нижче подано тематику наукових досліджень, з якої кожен студент може самостійно обрати свою або запропонувати іншу, яка б відповідала його інтересам, узгодивши її з викладачем.

При розкритті теми слід звернутися до наукових праць, опрацювати їх для того, щоб повно виявити суть проблеми. Далі необхідно скласти план дослідження. Він може бути простим або розгорнутим. План слід скласти за такою схемою: вступ, основна частина, висновки, список літератури.

У вступі автор обґрунтовує вибір теми, вказує її актуальність, завдання проведення дослідження.

В основній частині автор розкриває зміст проблеми, пропонує різні точки зору, погляди як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, теоретичні положення, факти, приклади, цитати. При цьому логіка і аргументованість є основними критеріями якості наукового дослідження.

Слід пам’ятати, що наукове дослідження — це не просто виклад змісту будь-якої книги, статті, — це творчий пошук, тому слід показати особисте ставлення до проблеми, точку зору автора.

У завершальній частині слід зробити висновки, практичні рекомендації і подати список використаної літератури (не менше 7 джерел).

Кінцевим результатом процесу підготовки наукового дослідження є його оформлення належним чином. Він може бути надрукованим або розбірливо написаним. Його обсяг — до 20 сторінок (формат А4).

На титульному аркуші наукового дослідження вказується найменування вищого навчального закладу, тема, прізвище автора, факультет і відділення навчання, прізвище викладача.

З підготовленим науковим дослідженням можна виступити на практичному занятті або на студентській науковій конференції. До

захисту роботи слід підготувати усний виступ на 7–10 хвилин, в якому аргументувати тему, основні положення, проаналізувати вивчені літературні джерела і запропонувати власні висновки та рекомендації.

Не можна позитивно оцінити наукове дослідження, написане тільки на основі підручника або зняте з комп'ютерних мереж без його індивідуального доопрацювання.

ТЕМАТИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Сучасні погляди вчених на предмет соціальної психології.
2. Соціальна психологія в культурно-історичній перспективі.
3. Сучасні підходи у вивченні соціально-психологічних явищ.
4. Теорії соціальної ідентичності.
5. Теорії самокатегоризації.
6. Я і ідентичність.
7. Символічний інтераціоналізм і теорії ролей.
8. Соціальна варіативність Я образів.
9. Поняття установки. Моделі установок.
10. Методологічні проблеми дослідження взаємозв'язку “установка-вчинок”.
11. Формування групи: внутрішньогрупова поведінка.
12. Процеси соціального впливу.
13. Умови соціального впливу: суб'єктивна невизначеність і соціально-психологічна залежність.
14. Спільне і відмінне: соціалізація, формування, розвиток, виховання.
15. Особливості соціалізації дорослих.
16. Соціалізація людей похилого віку.
17. Сучасні моделі соціалізації.
18. Теорія У. Бронфенбреннера та її практичне значення.
19. Соціальне конструювання реальності.
20. Гендерна соціалізація.
21. Економічна соціалізація.
22. Політична соціалізація.
23. Етнічна соціалізація.
24. Людина в інформаційному суспільстві: реалії та перспективи.
25. Спілкування: традиційні дослідження і нові напрями.

26. Соціальні стереотипи в умовах суспільних змін.
27. Проблеми невербальної комунікації.
28. Системна соціальна психологія.
29. Сучасні інтерпретації поняття “група”.
30. Теорії походження лідерства та його оцінка в різних культурах.
31. Моделі групового розвитку: група — колектив — команда.
32. Критерії класифікації груп.
33. Вивчення та психодіагностика конфліктів.
34. Проблеми створення сприятливого соціально-психологічного клімату.
35. Переваги та недоліки групових форм прийняття рішень.
36. Проблеми експериментального вивчення великих соціальних груп.
37. Регуляція поведінки людини у натовпі.
38. Класи у сучасному українському суспільстві.
39. Профілактика негативних психічних явищ у великих соціальних групах.
40. Психологія тероризму.
41. Перспективні напрями досліджень у соціальній психології.
42. Сучасні тенденції вивчення особистості в соціальній психології.
43. Проблема соціально-психологічної типології особистості.
44. Соціально-психологічні механізми соціалізації особистості.
45. Механізми регуляції соціальної поведінки особистості.
46. Мотиви соціальної поведінки особистості.
47. Спільноти як предмет соціальної психології, етнографії, соціології та історії.
48. Соціологічний та соціально-психологічний підходи до вивчення малих груп.
49. Психологічні ознаки малих груп та організацій.
50. Соціально-психологічне вивчення розвитку та динаміки груп.
51. Роль феноменів групової свідомості в життєдіяльності групи.
52. Групові конфлікти, їх природа, типологія та функції.
53. Специфіка комунікативного процесу, функції спілкування.
54. Взаємозв'язок вербальної інтерактивної та перцептивної сторін спілкування.
55. Структура атрибутивного процесу в спілкуванні. Форми та функції атрибуції.

56. Проблема соціально-психологічного впливу і влади, їх взаємозв'язок і функції.
57. Феномени масовидної поведінки: явище зараження, наслідування.
58. Ділові напрями сучасної прикладної соціальної психології.
59. Співвідношення фундаментального і прикладного знання.
60. Соціально-психологічні дослідження масових комунікацій. Функції масових комунікацій.
61. Соціально-психологічні дослідження реклами.
62. Соціальна психологія промислового виробництва (основні напрями дослідження, цілі та завдання).
63. Соціально-психологічні проблеми у сфері права та правового регулювання поведінки.
64. Сучасні моделі соціалізації особистості.
65. Соціально-психологічні дослідження у сфері маркетингу (функції та зміст).

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Соціальна психологія як наука з позицій минулого і сучасності.
2. Метод СПТ у соціальній психології.
3. Орбан-Лембрик Л. про перспективні напрями розвитку соціальної психології в контексті реальних потреб суспільства.
4. Циба В. Контури системної соціальної психології.
5. Проблеми особистості в соціальній психології.
6. Сучасні моделі соціалізації особистості.
7. Соціальні установки, стереотипи і забобони.
8. “Я-концепція” як соціально-психологічний феномен.
9. Соціалізація: основні проблеми і напрями досліджень.
10. Міжособистісне сприйняття і розуміння.
11. Психологія спілкування і психологія міжособистісного впливу.
12. Невербальна поведінка: структура і функції.
13. Символічний інтеракціонізм.
14. Соціально-психологічний аналіз конфлікту.
15. Психологія малої групи: основні напрями досліджень.
16. Психологія міжгрупової взаємодії. Поняття етноцентризму.
17. Дослідження малої групи у вітчизняній і закордонній соціальній психології.

18. Психологія великих соціальних груп та масових явищ.
19. Психологія натовпу.
20. Масові явища у великих дифузних групах.
21. Рухи як суб'єкт соціально-політичної психології.
22. Соціальні стереотипи і міжетнічні відносини.
23. Соціально-екологічна теорія У. Бронфенбреннера.
24. Соціально-психологічний аспект дослідження особистості.
25. Поняття соціального типу і соціального характеру особистості.
26. Проблема типології особистості в соціально-психологічній науці.
27. Перехідні соціальні типи особистості.
28. Соціальний тип і соціальна зрілість особистості.
29. Теорія соціалізації особистості.
30. Основні теоретичні напрями дослідження процесу соціалізації особистості.
31. Сучасні теоретичні підходи у вирішенні проблеми соціалізації особистості.
32. Вплив трансформаційних процесів суспільства на соціалізацію особистості.
33. Політична соціалізація.
34. Напрями та підходи у дослідженні політичної соціалізації.
35. Економічна соціалізація особистості.
36. Визначення поняття “економічна соціалізація” та його складових.
37. Гроші та їх соціалізуюча функція.
38. Грошові типи особистості.
39. Етапи формування уявлень про гроші у дітей.
40. Стадійний характер економічної соціалізації.
41. Підприємливість як міра економічної соціалізованості особистості.
42. Статеву рольову соціалізація особистості.
43. Статеву диференціація.
44. Стадійність процесу статево рольової соціалізації.
45. Гендерна культура суспільства. Гендерні норми.
46. Гендерні стереотипи як протиставлення маскулітності і фемінності.
47. Гендерні ролі.
48. Гендерна ідентичність особистості.
49. Соціально-психологічні закономірності спілкування.

50. Афіліація як потреба в спілкуванні.
51. Проблеми міжособистісної комунікації у спілкуванні.
52. Моделі комунікації.
53. Невербальна комунікація.
54. Поняття комунікативної компетентності.
55. Вивчення інтерактивного параметра спілкування у сучасних дослідженнях.
56. Інтерпретація позитивних та негативних сторін конфлікту.
57. Розв'язання конфлікту через конфронтацію до співробітництва.
58. Соціальні дилеми. Вирішення соціальних дилем.
59. Перцептивна сторона спілкування: сучасні дослідження.
60. Поняття соціальної перцепції.
61. Об'єкт соціальної перцепції.
62. Візуальна психодіагностика.
63. Суб'єкт соціальної перцепції.
64. Формування першого враження про людину.
65. Стереотипізація, ідентифікація, рефлексія.
66. Каузальна атрибуція.
67. Фундаментальна помилка каузальної атрибуції.
68. Проблема групи в соціальній психології: термінологічна невизначеність.
69. Сучасні теорії походження лідерства.
70. Головні підходи до вивчення малих груп.
71. Соціометричний напрям вивчення малих соціальних груп.
72. Соціологічний напрям вивчення малих соціальних груп.
73. Теорія діяльнісного опосередкування міжособистісних стосунків у групі.
74. Проблеми лідерства і керівництва в малих групах.
75. Теорії сутності і виникнення лідерства.
76. Стили лідерства і керівництва.
77. Проблема прийняття групового рішення.
78. Феномен руйнування процесу прийняття групового рішення.
79. Технології прийняття групою ефективних рішень.
80. Поняття еволюційної соціальної психології.
81. Перспективні напрями досліджень сучасної соціальної психології.
82. Порівняльна характеристика групових та індивідуальних форм прийняття рішень.
83. Моделі розвитку групи.
84. Соціальна психологія в культурно-історичній перспективі.
85. Соціально-психологічні риси натовпу.

86. Паніка як соціально-психологічний феномен.
87. Чутки як психічне явище у великих соціальних групах.
88. Феномен спілкування: традиційні дослідження і нова проблематика.
89. Соціальні зміни і соціальні установки.
90. Процеси та механізми соціального впливу.
91. Проблеми міжгрупової поведінки. Психологія тероризму.
92. Еволюція поглядів у вивченні особистості.
93. Можливості соціальної психології у долідженні нової соціальної реальності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Агеев В. С.* Межгрупповое взаимодействие: Социально-психологические проблемы. — М.: Изд-во МГУ, 1990. — 239 с.
2. *Андреева Г. М.* Социальная психология. — М.: Изд-во МГУ, 2000. — 329 с.
3. *Андреева Г. М., Богомолов Н. Н., Петровская Л. А.* Современная социальная психология на Западе (теоретические направления). — М.: Изд-во МГУ, 1998.
4. *Ануфриева Н. М., Зелинская Т. Н., Зелинский Н. Е.* Социальная психология: Курс лекций. — К.: МАУП. — 2003. — 147 с. *Берне Р.* Развитие “Я-концепции” и воспитание / *Общ. ред. В. Я. Пилиповского.* — М.: Прогресс, 1986. — 420 с.
5. *Бачков И. В.* Основы технологии группового тренинга. Психотехники. — М., 2000. — 224 с.
6. *Бехтерев В. М.* Избранные работы по социальной психологии / *Отв. ред. Е. А. Будинова, Е. И. Степанова.* — М.: Наука, 1994. — 399 с.
7. *Бодалев А. А.* Восприятие и понимание человека человеком. — М.: Изд-во МГУ, 1982. — 199 с.
Бодалев А. А. Личность и общение: Избранные тр. — М.: Педагогика, 1983. — 271 с.
8. *Божович Л. И.* Избранные психологические труды: Проблемы формирования личности / *Под. ред. Д. И. Фельдштейна.* — М., 1995. — 209 с.
9. *Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М.* Словарь-справочник по психодиагностике. — СПб.: Питер Ком, 1999. — 528 с.
10. *Дилигенский Г. Г.* Социально-психологическая психология: Учеб. пособие для вузов. — М., 1996. — С. 90–120.

11. *Донцов А. И.* Психология коллектива. — М.: Изд-во МГУ, 1984.
12. *Жуков Ю. М.* Эффективность делового общения. — М.: Знание, 1988.
13. *Знаков В. В.* Понимание в познании и общении. — М.: ИПРАН, 1994. — 235 с.
14. *Ли Дэвид.* Практика группового тренинга. — СПб., 2001. — 224 с.
15. *Казмиренко В. П.* Социальная психология организаций. — К.: МАУП, 1994.
16. *Козлов В. В.* Психологический практикум для студентов по специальности “Социальная работа”. — Ярославль, 1999.
17. *Козляковський П. А.* Загальна психологія: Навч. посіб. — Миколаїв, 2002. — 220 с.
18. *Козляковський П. А.* Загальна психологія: Навч. посіб.: В 2 т. — 2-ге вид., доп. і перероб. — Т. I. — Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2004. — 220 с.
19. *Козляковський П. А.* Загальна психологія: Навч. посіб.: В 2 т. — 2-ге вид., доп. і перероб. — Т. II. — Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2004. — 240 с.
20. *Комплексная социально-психологическая методика изучения личности инженера: Учеб. пособие / Под. ред. Э. С. Чугуновой.* — Л.: Изд-во ЛГУ, 1991. — 184 с.
21. *Кон И. С.* Социология личности. — М., 1967.
22. *Кричевский Р. Л., Дубовская Е. М.* Психология малой группы: теоретический и прикладной аспекты. — М.: Изд-во МГУ, 1991. — 205 с.
23. *Леонтьев А. Н.* Деятельность. Сознание. Личность. — М., 1975. — 304 с.
24. *Леонтьев А. Н.* Общение как объект психологического исследования // *Методологические проблемы психологии / Отв. ред. Е. В. Шорохова.* — М., 1975. — С. 79–90.
25. *Леонтьев А. Н.* Проблемы развития психики. — М.: Наука, 1985. — 73 с.
26. *Логинова Н. А., Семенова В. Е.* Биографический метод и контент-анализ. — М., 1995.
27. *Методологические и методические проблемы контент-анализа.* — М.: Наука, 1995.
28. *Ломов Б. Ф.* Методологические и теоретические проблемы психологии / Отв. ред. Ю. Забродин. — М.: Наука, 1989. — 449 с.
29. *Майерс Д.* Социальная психология: Пер. с англ. — СПб., 1997. — С. 27–62.
30. *Маккей Ч.* Наиболее распространенные заблуждения и безумства толпы. — М.: Альпина, 1998. — 332 с.

31. *Московичи С.* Век толп: Исторический трактат по психологии масс: Пер. с фр. — М., 1996. — 478 с.
32. *Обозов Н. Н.* Межличностные отношения. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1979.
33. *Орбан-Лембрик О. Е.* Соціальна психологія. — К.: Академвидав, 2005. — 448 с.
34. *Пономарев Я. А.* Методологическое введение в психологию. — М.: Наука, 1983.
35. *Торн К., Маккей Д.* Тренинг: Настольная книга тренера. — СПб., 2001. — 208 с.
36. *Фейерабенд П.* Избранные труды по методологии науки. — М., 1986. — 544 с.
37. *Холтон Дж.* Тематический анализ науки. — М., 1991. — 384 с.
38. *Ольшанский Д. В.* Психология масс. — СПб.: Питер, 2001. — С. 20–120.
39. *Парыгин Б. Д.* Социальная психология. Проблемы методологии, истории и теории. — СПб.: ИГУП, 1999. — 134 с.
40. *Психология толп* / Сост. А. Бовиков. — М.: Ин-т психологии РАН, 1998. — 412 с.
41. *Психология: Учебник* / Под. ред. А. А. Крылова. — М., 2000. — Гл. 14, 17.
42. *Психология личности: Словарь-справочник* / Под. ред. П. П. Горносталя, Т. М. Титаренко. — К.: Рута, 2001. — 320 с.
43. *Резников Е. Н.* Межличностное восприятие и понимание // *Современная психология: Справочное руководство* / Под. ред. В. Н. Дружинина. — М., 1999. — С. 508–523.
44. *Роджерс К.* Взгляд на психотерапию. Становление человека / Пер. с англ. М. Исениной; Общ. ред. И. Е. Исенина. — М.: Прогресс, 1994. — 479 с.
45. *Ромендик Д. М., Солонина О. В., Славка С. П.* Психологический практикум: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. — М.: Мастерство. 2002. — 160 с.
46. *Роцин С. К.* Психология толпы: анализ прошлых исследований и проблемы сегодняшнего дня // Психол. журн. — 1990. — Т. 11. — № 5. — С. 3–16.
48. *Рудестам К.* Групповая психотерапия / Пер с англ. А. Голубева. — СПб.: Питер, 1998. — 373 с.
49. *Современная психология: Справочник-руководство* / Под ред. В. Н. Дружинина. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 687 с.
50. *Совместная деятельность в условиях организационно-экономических изменений* / Отв. ред. А. Л. Журавлев. — М.: ИПРАН, 1997. — 142 с.

51. *Совместная* деятельность: методология, теория, практика. — М.: Наука, 1988. — 288 с.
52. *Соснин В. А.* Автономные рабочие группы: теория и практика метода в исследованиях западной организационной психологии // Психол. журн. — 1990. — Т. II. — № 6. — С. 28–37.
53. *Соснин В. А., Лунев П. А.* Как стать хозяином положения. Анатомия эффективного общения: Руководство практического психолога. — М.: Academia, 1996. — 219 с.
54. *Социальная психология: Хрестоматия: Учеб. пособие для студентов вузов / Сост. Е. П. Белинская, О. А. Тихомандрицкая.* — М., 2003. — 475 с.
55. *Уманский Л. И.* Психология организационной деятельности школьников. — М.: Просвещение, 1980. — 160 с.
56. *Фетинский Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М.* Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп: Учеб. пособие. — М.: Изд-во Ин-та психотерапии, 2002. — 490 с.
57. *Фрейд З.* Введение в психоанализ: Лекции. — М.: Наука, 1991. — 455 с.
58. *Хвэлл Л., Зиглер Д.* Теории личности: Основные положения, исследование и применение / Пер. с англ. С. Меленевской, Д. Викторовой. — 2-е изд., испр. — СПб.: Питер, 1998. — 606 с.
59. *Шапарь В. Б.* Методы социальной психологии: Учеб. пособие. — Ростов н/Д: Феникс, 2003. — 288 с.
60. *Швачко О. Р.* Соціальна психологія: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2002. — 111 с.
61. *Шихирев П. Н.* Современная социальная психология: Учеб. пособие для студ. вузов. — М.: ИПРАН, 1999. — 447 с.
62. *Чалдини З.* Психология влияния. — СПб.: Питер, 2003. — 348 с.
63. Шихирев П. Н. Современная социальная психология. — Кн. 1. — М.: РАН, 2002. — С. 195 — 245.
64. *Шибутани Т.* Социальная психология.— М.: Прогресс, 1971.
65. *Шульц Д., Шульц С.* История современной психологии. — СПб.: Питер. — 2003.

Додаткова

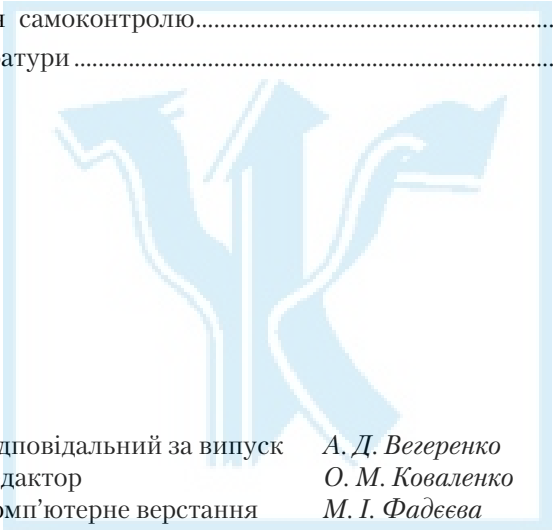
1. *Аберкромби Н., Хилл С., Тернер Б. С.* Социологический словарь. — Казань, 1997.
2. *Битянова М. Р.* Социальная психология: наука, практика и образ мысли. — М., 2001.
3. *Берн Э.* Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры: Пер. с англ. — СПб.: Лениздат, 1992. — 400 с.

4. *Бландел Р.* Эффективные бизнес-коммуникации. Принципы и практика в эпоху информации. — СПб.: Питер, 2000. — С. 34–146.
5. *Блум Ф., Лайзерсон А., Хофстедтер Л.* Мозг, разум и поведение: Пер. с англ. — М.: Просвещение, 1988. — 248 с.
6. *Борисов Л. Д.* Роскошь человеческого общения. — М.: Менеджер, 2000. — 176 с.
7. *Бородулина Г. В.* Психология делового общения: Учеб. пособие для вузов. — М.: ИНФРА, 2000. — С. 120–153.
8. *Вайнцвайг П.* Десять заповедей творческой личности: Пер. с англ. — М.: Прогресс, 1990. — 192 с.
9. *Винославська О. В., Малигіна М. П.* Людські стосунки: Навч. посіб. — К.: КВІЦ, 2001. — 83 с.
10. *Гришина Н. В.* Психология конфликта. — СПб.: Питер, 2003. — 464 с.
11. *Данчева О. В., Швалб Ю. М.* Практична психологія в економіці та бізнесі. — К.: Лібра, 1999. — 270 с.
12. *Додонов Б. И.* В мире эмоций. — К.: Политиздат Украины, 1987. — 140 с.
13. *Доценко Е. Л.* Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита. — М., 1997. — 132 с.
14. *Заиченко Н. У.* Психология конфликта. — М.: МГУПС, 2000. — 59 с.
15. *Ишмуратов А. Т.* Конфлікт і згода. — К.: Наук. думка, 1996. — 190 с.
16. *Карнеги Д.* Как перестать беспокоиться и начать жить. — К.: Абрис, 1992. — 224 с.
17. *Костюк Г. С.* Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. — К.: Рад. шк., 1989. — 608 с.
18. *Костюк Г. С.* Избранные психологические труды. — М.: Педагогика, 1988. — 304 с.
19. *Кречмер Э.* Строение тела и характер // Психология индивидуальных различий. — М.: Просвещение, 1982. — 287 с.
20. *Крижанская Ю. С., Третьяков В. П.* Грамматика общения. — 2-е изд. — М.: Смысл; Академия, 1990. — 279 с.
21. *Культура спілкування: Навч.-метод. посіб. / Ф. С. Коваленко, С. В. Кириленко, П. М. Щербань.* — К.: Основи, 1997. — 87 с.
22. *Куницина В. Н., Казаринова Н. В., Погоша В. М.* Межличностное общение: Учеб. для вузов. — СПб.: Питер, 2002. — 544 с.
23. *Курбатов В. И.* Искусство управлять общением. — Ростов н/Д.: Феникс, 1997. — 352 с.
24. *Лабунская В. Э.* Экспрессия человека: общение и межличностное познание. — Ростов н/Д.: Феникс, 1999. — 236 с.
25. *Лазурский А. Ф.* Программа исследования личности. — СПб.: Питер, 1991. — 31 с.

26. *Леонгард К.* Акцентуированные личности. — К.: Вища шк., 1981. — 392 с.
27. *Леонтьев А. Н.* Проблемы развития психики. — М.: Просвещение, 1972. — 320 с.
28. *Ломов Б. Ф.* Проблема биологического и социального в психологии // Биологическое и социальное в развитии человека. — М., 1966.
29. *Лозниця В. С.* Психология менеджменту: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 1997. — 248 с.
30. *Майерс Д.* Социальная психология. — СПб.: Питер, 1997. — 684 с.
31. *Маслоу А.* Психология бытия: Пер. с англ. — М.: Режд-бук; К.: Ваклер, 1997. — 304 с.
32. *Меньшикова Л. В.* “Я” — концепция и защитные механизмы психики: Учеб. пособие. — Новосибирск: Изд. НГТУ, 2000. — 31 с.
33. *Петровская Л. А.* Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. — М.: Изд. МГУ, 1989. — 216 с.
34. *Пиз А.* Язык телодвижений: Как читать мысли других по их жестам. — СПб.: Гутенберг, 2000. — 186 с.
35. *Уайсайд Р.* О чем говорят лица. — СПб.: Питер, 1996. — 137 с.
36. *Фаст Дж.* Язык тела. — М.: Вече, Персей, АСТ, 1995. — 157 с.
37. *Фрейд З.* Психология бессознательного: Сб. произв. / Сост., ред. М. Г. Ярошевский. — М.: Просвещение, 1990. — 448 с.
38. *Фромм Э.* Душа человека. — М.: Республика, 1992. — 429 с.
39. *Хорни К.* Наши внутренние конфликты: Пер. с англ. — М.: Апрель-Пресс, 2000. — С.149–256.
40. *Шейнов В. П.* Конфликты в нашей жизни и их решение. — М.: Культура и спорт; ЮНИТИ, 1994. — 320 с.
41. *Шепель В. М.* Имиджология. Секреты личного обаяния. — М.: Культура и спорт; ЮНИТИ, 1994. — 320 с.
42. *Щекин Г. В.* Визуальная психодиагностика: Познание людей по их внешности и поведению. — К.: МАУП, 1995. — 672 с.
43. *Юнг К.-Г.* Психология бессознательного: Пер. с нем. — М.: Канон, 1994. — 320 с.
44. *Юнг К. Г.* Психологические типы: Пер. с нем. — СПб.: Ювента; М.: Прогресс-Универс, 1995. — 715 с.
45. *Як стати і бути лідером: поради психолога / Уклад. В. Татенко.* — К.: Укр. перспектива, 1996. — 110 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Актуальні проблеми соціальної психології”	5
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Актуальні проблеми соціальної психології”.....	7
Тематика наукових досліджень.....	21
Питання для самоконтролю.....	23
Список літератури	26

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>О. М. Коваленко</i>
Комп'ютерне верстання	<i>М. І. Фадєєва</i>

МАУП

Зам. № ВКЦ-3253
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП